

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Quæstio 1. An licitum sit accusatorem falsum occidere? an etiam testem,
& judicem? si oppressio innocentis aliter vitari non possit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

litia mortalis scandali, ratione ruinæ spiritualis proximi, quam causant. Unde si in aliquo casu particulari hæc etiam malitia scandali deficiat, nulla remanebit mortalis. Hæc autem in præfenti casu manifestè deficit: quia supponimus, eum, qui scēminam absque intentione ad fornicationem invitat, certum esse, minime ad assensum alliciendam, & nullatenus ad scandalum afferendam. Ergo inductio illa materialis malitiam contra charitatem non continet, nec contra quintum Decalogi præceptum, ut probavi, nec contra sextum, ut tradit Caramuel *suprà*. Ergo nullam graviter virtuti oppositam.

9. Hæc pars non leviter suaderetur ex communi Theologorum, asserentium, actiones peccaminosas coram aliis factas, non induere malitiam scandali, quando audientes, vel videntes, ea virtute pollent, aut adeo pravis moribus sunt imbuti, ut nec ruinam, nec ejus periculum, earum occasione subeant. Sic ex communi Doctorum Machado *tom. 1. libr. 2. p. 2. tract. 6. docum. 14. num. 2. ubi*: *La primera regla, que porcierta enseñan los Doctores, es, que nunca se comete pecado de escandalo, sino es que con efecto succeda la ruina espiritual del proximo, ó probablemense se crea, que ha de suceder. De adonde inferen comunmente, que los que pecan delante de otros, se escusan del pecado del escandalo, quando ellos son tan buenos, que de ninguna manera se mueven a pecar, por ver pecados ajenos, ó son tan perdidos, que los pecados ajenos tampoco los inmudarán. *Sic Machado, & ante illum plures, quos sequitur Diana *p. 5. tract. 7. resoluit. 3.* ubi sic ait: *An peccantes coram aliis excusentur aliquando à peccato mortali? Respondet, plures coram aliis peccantes excusari à peccato scandali, vel quia videntes ita sunt in bono stabiles; ut nullo modo peccatis visis, censeantur ad peccatum moveri, vel ita suat deperditi, ut peccatum aliorum nil illos immutet. Ita Salas, Sanchez, Alphonsus de Leon, Castro Palas, &c. *Cum ergo scēmina quoad speciem sollicitata, de qua loquimur, eam in bono stabilitatem habeat, ut nullo modo verba inductiva ad peccatum illam movere censeantur, non videtur apparere caput, unde eorum prolatio formalis sollicitatio dicenda sit, & non potius valde materialis, cum nulla inficiatur malitia scandali. Ergo cum aliunde in proferente nulla sit voluntas venerea, nulla rei turpis executio intendatur, nullusque graviter peccaminosis finis verba inficiat, siquidem solum ob vanitatem, seu ostentandum scēminæ vanum amorem proferantur, non erit, cur malitiæ mortalis condemnanda sint.

10. Ideo hanc opinionem singularem primus, quem sciam, tenuit Navarrus, quem citatum sequitur M. Ludovicus Lopez *p. 2. Instructorii, capit. 58. §. De casu, folio mihi 155.* ubi sic scribit: *De casu satis dubio queritur apud Navarrum, utrum fuit occasio mortalis, quam gravis quidam vir præbuit cuidam honoratæ scēminæ, quando sine malo animo, urbano sermone, illi dixit: Vis, ut in eodem lecto, dō domina, nos metiamur? & puro cum Navarro, hanc occasionem non esse mortalem, quia licet hæc verba per se ad peccatum mortale dirigantur, tamen attenta qualitate personarum, modo dicendi, & carentia mali animi, & mali finis, non est occasio mortalis. Sicut nec illa, propter eandem rationem, quam quidam magnates Hispaniæ sibi mutuo præbuerunt: dum alter alteram super mulam suam retro se ferret, dixit transeundo cum suo comitatu, per locum secretum aulice loquens: Qualis locus erat hic domina, si tu alia fuisses. At illa respondit: erat quidem aptus, si tu alius

fuisses: impotentie eum insinuando. Sic Navarrus. *Hæc M. Lopez, quem cum limitatione subsequenda, sequitur Antonius de Escobar *in summa moralium. 8. cap. 3. nu. 89.* ubi ait: *Non peccate mortalis, ob solam ostentationem amoris, si scēmina illam minime ad assensum alliciendam, & tam effrenatæ libidinis sit, qui sollicitat, tantaque jam inclinat circa libidinem labore, ut nullatenus lacrima ad scandalum afferenda sit.*

S. II.

Judicium Auctorit.

11. Ceterum cum verba de se, & ex sua natura inductiva ad culpam gravem, malitiam, quam inducunt, continent, nisi aliunde ex contextu, aliud significandum, extra hanc, autem, contrarium omnino tenendum, nisi eorum audientes ratione circumstantiarum, aliud, quæ onant, intelligant; quod evenire posse non est dubium, cum ex impositione hominum significetur, de proinde quando vel ratione subjecti proferentur, vel occasione, in qua dicuntur, significationem aliam audienti notam inducere possint, solum materialiter inductiva erunt, & sollicitationis rationem non continentur, & ideo tunc à gravi noxa immunitatem possumus. Aliter verò non auderem à culpâ præfata verba excusare, seculo etiam periculo, per delectationis in se, & in alio excitandæ, quam rursus spiritualis audientis. Et in hoc sensu verba eorum Navarri, & Ludovici Lopez, quibus confidimus, bar ubi *suprà*.

DISPUTATIO TERTIA

De Homicidio.

QVÆSTIO I.

An licitum sit, accusatorem falsum occidere: an etiam testem, & judicem? si oppressio innocentis aliter vitari non possit?

S. I.

Doctorum placita.

1. In hanc controversiam obiter incidit in *pro Iesuistis, tract. de Instit. Prop. 1. num. 4.* in parte affirmativa, quoad accusatorem falsum, adduxi Magistrum Bannez *2. 2. quæst. 64. art. 7. ubi* inquit: *An habeat rationem delectationis, si quis occidat eum, qui vadit ad judicem, ut innat falsum testimonium, propter quod erit occidendus, vel infamandus, vel amissurus bono temporali? Respondet: Similiter dico, quod si ille, qui vadit ad judicem, fuerit admonitus, & noluerit retrocedere,

poterit, qui injuriam patitur, occidere illum defendendo se, vel sua, si aliter non potest. *Sic Bannez, cujus sententiam amplectuntur M. Serra 2.2. quæst. 64. dub. 1. §. Ex hoc sequitur. Cujus verba dedi ubi supra. Et consentit M. Paulus de Blanchis ex eodem ordine in discrepat. casum conscient. in litt. II. ubi de homicidio, casu 5. dub. 3. fol. 450. qui ibidem adducit verba supra excerpta M. Bannez.

2. Hanc sententiam (licet contrariam sequatur) probabilem putat M. Petrus de Ledesma in Sum. tract. 8. de iust. commutativa, cap. 18. ibi: *La tercera dificultad es, en caso que uno aculda un inocente delante del juez, por el qual delito le ha de condenar a muerte, si será lícito matar al que me vá a acular? Cajetanus enlenna, que en tal caso el inocente se puede matar, y desahar la misma sentencia tiene Bannez, &c. Muy mas probable es, que en tal caso no es lícito desahar al aculador, ni matarle. *Sic ille, qui, ut patet, contrariam probabilem censet.

3. Eandem opinionem, non solum quoad accusatorem, sed etiam quoad testes, defendit M. Paulus de Blanchis ubi supra: *Si talis, inquit, occidatur, in culpa est oppressor ipse, qui ex sua malicia posuit me in talis litigio contra omnem iustitiam, qua iustitia petit, quod falsi accusatores, & falsi testes occidantur, quando sunt circa res magni momenti. *Sic ibi, §. Theologus, fol. 450.

4. Idem tenet Joannes Franciscus Suarez in Enchiridio cas. conf. lib. 7. verb. Homicidium, §. 13. ibi: *Licet occidere testem euntem ad testificandum falsum contra me, ubi agitur ad mortem: nil enim differt, armis, vel alia iniusta via me invadat, si certo scio, gladio oris ejus me fore occidendum. *Cui consonat Stoverdorff. in 2.2. D. Thoma. quæst. 64. art. 6. conclus. 5. & plures viri docti.

5. Addunt alii, idem prorsus dicendum de accusatore, licet crimen sit verum, si tamen occultum sit. Ita M. Bannez supra q. 64. art. 7. dub. 4. ibi: *Sed rogat quis: quid agam ego, si quis vadit ad me accusandum de crimine vero, sed occulto, ex cujus accusatione mihi certum periculum creatur mortis, vel infamiae? Respondetur, quod si ille non habet jus ad me accusandum, neque procedit secundum iustitiam legalem, ita me possum defendere ab illo, sicut ab imponente falsum crimen. *Sic Bannez, quem eisdem ferè verbis sequitur M. Paulus de Blanchis supra §. Ad insinuationem fol. 450. Quibus consonat M. Marcus Serra quæst. 64. art. 7. dub. 1. dicens: *Idem erit, si quis vadit ad me accusandum de crimine vero, sed occulto, ex cujus accusatione mihi certum periculum imminet mortis, vel infamiae. *Sic ille & sic alii.

6. Enamicelector, Doctores docentes licitum esse innocenti, falsum accusatorem, & falsos testes occultè occidere. An verò iniquum etiam iudicem, qui innocentem, ut supra, iniusta sententia mortis, aut infamiae, opprimere intenderet, si aliter virari non possit? subtrahere Magistris citati.

7. Cæterum, in terminis, quod de falso accusatore, & falsis testibus, dictum est: de iudice iniquo contra innocentem iniuste procedente dicendum esse putat probabile Petrus de Navarra lib. 2. de Restit. cap. 3. n. 352. ubi sic ait: *Sed rogari potest, an liceat euntem ad testificandum, contra me, falsum occidere? Sotus dicit, non licere, quia, inquit, non licet invasorem occidere, nisi in presenti aggressionem, non autem in proximo. Sed ratio frivola est, cum non loquatur consequenter ipse enim fatetur, quod licet prævenire invasorem insidiantem, & arma parantem. Cajetanus videtur idem docere alia ratione. Quia, inquit, defen-

sio armata non licet, nisi contra invadentem armis, non tamen contra eum, qui in iudicio calumnia vitur. Sed certè non video, quid differat, armis, vel alia iniusta via me invadi, si certo scio, gladio oris, me fore iniquè damnandum, &c. si ergo testis falso deponens, si ve accusator falso accusans, (attende) si ve iudex iniquè condemnans, verè sunt aggressores, & contra communem juris ordinem efficiunt. Quare aliter ego finiendam putarem hanc controversiam hac distinctione. Occidere prædictas personas publicè, non licet; privatim, atque occultè licet. Quod occultè liceat, præter prædicta, ratio est, quia ut Cajetanus fatetur 1.2. quæst. 95. nil refert, an aliquem occidas proprio gladio, an gladio iudicis, vel carolificis. *Hactenus Petrus de Navarra.

8. Immo addunt sapientissimi Patres Magistri, idem prorsus dicendum, licet iudex innocentem, secundum allegata, & probata, iuste condemnnet. Sic M. Joannes de la Cruz cum aliis ejusdem instituti in Sum. præcep. 8. de iniustitia rei, art. 3. conclus. 6. fol. mibi. 121. ubi sic: *Sexta conclusio ex D. Thoma artic. 4. Non licet reo iuste damnato ad mortem impugnare custodes carceris; bene verò iniuste damnato: imò & innocenti (attende) iuste damnato, juxta allegata, & probata, licet, secluso scandalo, & damno communi, defendere se, etiam occidendo iudicem, & ministros iustitiæ, si necesse sit. Ita Victoria, & Bannez 2.2. quæst. 64. contra Sotum, & Ludovicum Lopez. *Hæc M. Cruz.

9. Quibus adde plures, quorum sententiam referens, verissimam censet Villalobos in Summ. tom. 2. tract. 16. de Reo, cap. 9. quamvis in praxi asserat non sequendam. Sic enim inquit: *Tercera conclusio. Aunquæ aya procedido juridicamente, si la sentencia, en hecho de verdad, es iniusta, porque se fundò en falsa presuncion, ò falsa probança, no obliga en conciencia. Lo quales comun de los Doctores, &c. Quarta conclusio: En el caso de la tercera conclusio, si pudiese ser alguna vez sin escandalo, podria el reo defenderse por fuerza contra el Juez, y los Ministros, que quieren executar la sentencia. Esta opinion tienen Lucas de Penna, Paris de Puteo, Hypolito, y la tulto el Padre Victoria, à quien siguen Bannez, y Ledesma, diziendo, que es comun de los discipulos de Santo Thomas, y particularmente de Orellana, y la tiene por probable Soto, &c. Y asse, dize Bannez, que podria matar al juez, y Lucas de Penna, que podria matar las guardas, y huir. Esta sentencia tengo por verda deissima, mas en practica no se puede seguir; porque como dicen los Doctores citados, siempre ay escandalo, quando el reo se defiende de esta suerte por fuerza. *Sic Villalobos.

S. II.

Vera sententia.

10. **C**ontraria omnino tenenda est. Primò, quia si calumniam passus potest suam innocentiam ostendere; alia erunt media, quibus se à calumniatore liberet: si verò innocentia demonstrari non potest, nequit non ejusmodi occisio plura parere scandala, dum innotescat, hominem de calumnia non convictum per insidias occisum esse. Et, ut ait Lessius lib. 2. de iust. cap. 9. dub. 8. nu. 47. si sententia illa, vel scripto, vel ipso facto à viris doctis defendatur, sequitur facilè, multos persuasos sibi ab acto-

re injuriam, vel calumniam inferri, ad eundem medio tollendum aggressuros, non sine maximo Reipublice detrimento: facile enim credent, aliud ipsis effugium non manere, præter mortem accusatoris, vel testis, vel judicis. Unde infinitis homicidiis patebit aditus.

11. Non inficior, hoc fundamentum parvi penitus à M. Bannez, idè què responder, hæc incommoda non provenire ex ipsa doctrina, sed ex malitia litigantium, qui non prudenter examinabunt circumstantias, in quibus licitum est, falsum accusatorem, vel testem occidere. Verum cum nemo, in propria causa, bonus sit iudex, opinandi aditus omnino præcludi debet, & idè præfatam sententiam practicè improbabilem pronuntiare debemus, propter absurdam, & inconvenientiam, quæ illam sequuntur. Adde, nec speculativè probabilem esse, quia ut Genè ait Cardin. de Lugo tom. 1. de iust. disp. 10. sect. 10. nu. 189. ad probabilitatem etiam speculativam rei moralis oportet, quòd materia sit talis, ut in circumstantiis humanis non afferat inconvenientiam, quæ eam reddant illicitam.

12. Quapropter omnino displicet Illustris, D.D. Joannes de Caramuel in Theolog. Fundament. edita Franco-Furti, anno 1652. fundam. 51, §. 11. num. 172. fol. mihi 491. ubi aliam versans quaestionem, sic ait: Porro hæc doctrinam, si reducat ad praxim, esse perniciosam, non nego. At non solùm probabilissimæ opiniones, sed & demonstratæ, & certissimæ sunt interdum nocivæ: quod alibi demonstrare me memini. Sapè enim veritatem utiliter ignorare contingit: Sic. bi. Et iterum de re nostra in terminis, fundament. 53, §. 6. num. 1150. Hinc est, quod ego iudicem, summa inconvenientia sequi ex multis opinionibus, quæ hodiè circumferuntur, nec tamen idè illas improbabiles esse. Multa enim suboriuntur ex restrictionibus mentalibus: multa ex occultis compensationibus: multa ex licentia occidendi injustum iudicem, aut testem, quam nonnulli concedunt: multa ex aliis, quibus tamen non obstantibus inconvenientibus, illæ sententiæ in terminis, quibus hodiè in scholis traduntur, sunt ut minimum probabilissimæ, & à nemine damnari possunt. Hæc Caramuel. Quod prorsus falsum ex istimo, quia à posteriori, practica opinionis improbabilitas innotescit, nec in re ad mores pertinente, admitti debet, ut probabile principium, ex quo absurda, contra bonos mores, illationes sequantur.

23. Concludendum igitur est, tanquam omnino certum, præfatam doctrinam nullum habere posse locum, ob inconvenientiam gravissimam, quæ ex illius praxi pullulare possunt. Quapropter novissimè Sanctissimus Alexand. VII. die 24. Septembris, anno 1665. inter alias propositiones, hæc ut scandalosam ut minime damnavit: Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam iudicem, à quo iniqua certo imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare. Et illam docere, defendere, aut edere, & de ea etiam disputare publicè, aut privatim tractare, nisi forsitan impugnando, sub pœna excommunicationis ipsò facto incurrenda, & Summo Pontifici reservata prohibet, & insuper distictè in virtute sanctæ obedientiæ, ne ad praxim aliquis eam deducat.

14. Unde probabilitas saltem practica præfatæ opinionis tot Doctorum armata phalange, funditus corrumpit, sicut fundamentum Caramuelis, & aliorum, quos inconvenientia non terrent, ut probabilitatem practicam aliis opinionibus ejuldem furfuris non denegent.

Q V Æ S T I O II.

An licitum sit, occidere latronem, & valoris accepta fugientem, quando aliter recuperari non potest.

1. **N**egant nonnulli, quos sequitur Barrota ex Ordine Predicatorum, in opere contra Amadeum Guinentium infra chodum, imò nullum pro contraria militat Thomiam, confidenter asserit. Sed miror hominis auctorem, vel potius dicam, librorum inopiam: quia affirmativa sententia adeo communis est, ut ferè omnes eam dedant. Sylvester verb. Excomm. 6. quest. 9. lib. 1. non me invadit, & tamen rem meam tenere cupi, nisi occidam, puta, quia fugit in equo meo, quæ aliter habere nequeo, nisi illum sagitta occiderem, &c. dici posset, in hoc casu, non esse contra legem Dei, aut naturæ illum occidere. Quæ quædiè de licentia Principis moventur arma pro temporalibus, quod fieri non posset, si esset contra legem Dei, aut naturæ. Et antea verb. Bellum. 2. quest. 1. in fine. Si vis inferre rebus, injuria debet repelli in contenti, id est, quam primum quis poterit, licet in armis facta, quia non est vindicta, sed defensio quædam, quando dicatur in contenti? Hoc casu Glanv. cap. significasti 2. de homicidio, dicit, quòd debet esse, quam citius poterit. Joannes Andreas, & alii stentis dicunt hoc verum, ut licitum sit resistere armis ad recuperationem invase rei, si hoc ante quam ad alia divertatur, aliis esse quædam vindicta, Bartolus verò sentire videtur, quòd ita fieri debeat intra tres dies. Sed melius dicitur, quæ est quam primum poterit, non divertendo ad alia, si quando arbitrio boni, rerum qualitate petitis. Hactenus Sylvester, quem eisdem transcripsi verbis, ex verb. Excomm. 6. quest. 9. superius additis sequitur M. Dominicus Baitanus in Margaria D. fessor fol. mihi 82.

2. M. Sotus de iust. lib. 3. quest. 1. art. 8. lib. 1. Refertur circa dubium, licere furem etiam diutius defensioem bonorum temporalium interdicere, aliter illa eripi ab ipso nequeunt. Et ratio est, quia bona mea media sunt ad vitæ sustentationem, & status, atque honorem. Quapropter, si vitæ sustentamentum est omnium bonorum, ita est, & sustentatrix, &c. De tempore autem defensionis, quando resistere, fortè dubitas: nempe utrum tunc tantum resistere, quamdiu fur rem non arripuit, an etiam tunc dum ruis rebus onustus fugit, licet cum armis insequi, et aliter deprehendi negotium iam facto telo sternere? Respondetur, toto tempore flagrantis dicti licere vim vi repellere, et dum fugit.

3. M. Ludovicus Lopez p. instr. cap. 62. §. 1. rapinam, si illum raptorem non amittit à compo suo, quia adhuc invenitur cum furto, ut ajuat, &c. tunc secundum Mercatum potest vi insequi, & c. tunc secundum Mercatum potest vi insequi, & c. in defensionem suorum bonorum passus esse rapinam, potest raptorem occidere, si aliter deprehendi non potest.

4. Mag. Corradus i. p. Resp. quest. 75. Quædam verò ad res, si per viam iustitiae recuperari non possunt, omnes conveniunt in eam sententiam, ut